

Excerpt from the novel *Kintsugi tijela* by Senka Marić in the original Bosnian. Published by Buybook (Sarajevo) 2018.

Ljeto 2014. odredila su tri događaja.

Sedamnaestog juna, svega nekoliko dana nakon popodneva koje ste proveli sjedeći na bračnom krevetu, u kojem niste spavali zajedno više od godinu dana, gledajući u prazninu bijelog zida naspram vas, u tišini koju bi rijetko prekinula tek poneka umorna riječ, tvoj muž je složio svoju odjeću u dvije velike sportske torbe. Treću si iz ostave donijela sama i u nju stavila dvije posteljine za jednu osobu, jastuk, frotir deku, i tri mala i dva velika peškira. Dok si zatvarala torbu pomislila si na zimu koja dolazi. Vratila si se u ostavu gdje si pet minuta tražila veliku kesu u koju si ugurala jorgan. Hodnik je bio zatrpan stvarima. Nekoliko puta je zaustio da nešto kaže. Odustao je čim bi te pogledao kako stojiš s rukama na kukovima i dišeš duboko. Uspio je sve tri torbe i kesu uzeti u ruke. Gledajući u pod izašao je iz stana, žureći niz stepenice prema taksiju koji je već čekao na ulici. Poslije si dugo, dugo sjedila sama ispred tog golog zida i polako shvatila da iza njega nije ostao osjećaj praznine, samo osjećaj poraza.

Petnaestog jula počelo te je boljeti lijevo rame. Najviše po noći. Nisi mogla spavati, pa si sjedila na krevetu i plakala. Uspostavilo se da se u ramenu nalazi kalcifikat – šiljasta naslaga kalcija koja povređuje okolno tkivo i stvara upalu. Doktor je rekao da samo možeš piti lijekove protiv bolova i čekati da prođe. A ti mrziš čekati. I mrziš lijekove. Oni su u sukobu s tvojom potrebom da sve kontrolišeš, s tvojom nemogućnošću da vjeruješ bilo kome dovoljno da bi zatražila pomoć. Stalno smanjuješ dozu. Piješ ih duplo manje nego što je prepisao. U tom vrelom julu u tvom svijetu nema ništa osim bola. On je prašina što prekriva tvoje vrijeme koje odbija da teče. Oko vrata si zavezala maramu. U nju si objesila lijevu ruku. Da ne miče. Da što manje boli. Misliš samo kako si jača od bola. Upornija od njega. *On će proći, a ja ću ostati.* Malo misliš i kako si nesretna, kako se već godinama redaju loše stvari, jedna za drugom. Nikako da stanu. *Možda je to zato što mislim da mogu, da sam jača? Ako bih vrisnula: Dosta! Da li bi stalo? Da li bi taj točak što melje sve pred sobom skrenuo s putanje tvoga života? Noć je. Vruće je. Djeca spavaju.*

Savršeno je vrijeme da plačeš. Urlaš: *Dosta! Dosta je više!* Ali duboko unutra ne vjeruješ. Znaš da možeš još.

Dvadeset i šesti je avgust. Boli malo manje. Uspijevaš i spavati. Moraš biti jako pažljiva u krevetu. Jedan pogrešan pokret je dovoljan da završiš u agoniji. Kada se okrećeš s desne na lijevu stranu, da bi fiksirala rame, lijevom rukom se čvrsto uhvatiš ispod desnog pazuha. Dio dlana je na desnoj dojci. Dok se tijelo okreće ulijevo, polako preko leđa prema lijevom boku, dlan klizi nazad. Prsti zariveni u meso prelaze preko desne dojke. I tada osjetiš. Tu bočno, na rubu dojke, skoro sasvim mimo nje. Kao obli kamen koji se zavukao u gornji dio kupaćeg kostima.

Spustiš ruku. Ležiš na leđima. Gledaš u plafon. Ne osjećaš bol u ramenu, samo srce u grlu. Uspraviš se u krevetu i opipaš ponovo. I dalje je tu, blago se pomjera pod pritiskom prstiju. Opet skloniš ruku i legneš na leđa. Ne možeš zatvoriti oči. Ne trepćeš. Raširene su i gutaju plafon. Kuća mijenja oblik i dimenzije. Savija se. Ulijeva u tvoje oči. Za njom i grad, brda što ga okružuju, rijeka koja pokušava da od njega oteče, more, kilometar za kilometrom zemlje, cijeli kontinent savijen kao fišek vrelog čađavog kestinja, dok ne ostane ništa do mrtvog, crnog neba.

Ali mora da sam pogriješila!

Ponovo ustaneš i opipaš. Dah ti ispunjava sobu. Odbija se od zidove. Razdanjuje ljetnu noć. Obla kvrga se povlači pod pritiskom (njen dodir je zauvijek urezan u memoriji tvojih prstiju). Panika je blato. Ulijeva ti se u usta. Noć te guta.

Odlučiš razbiti tu sliku. Kao ogledalo u koje je bačen kamen. Iza nje ostaje samo potmuli osjećaj da još nisi ni svjesna šta ti je sve oteto.

Disanje ti se umiruje. Sporo je, nečujno. Kažeš: *Sada ćeš spavati. Nećeš misliti ništa.* Lako je. Misli su ionako previše rasute. Ti si negdje iznad riječi, iznad smisla i značenja. Jasno osjećaš samo svoju kožu, rub koji dijelite ti i svijet. Spavaš, snom nikad potpunijim, nesvjesnijim, do narednog jutra, kada ćeš otkriti da je kvržica u sisi potisnula bol u ramenu.

Kako se počinje govoriti ta priča što se pod jezikom drobi i odbija da preuzme čvrst oblik?

Znala si da ćeš dobiti rak onog dana, prije šesnaest godina, kada je tvojoj majci uspostavljena dijagnoza?

Ili:

Od onoga dana, prije šesnaest godina, kada je tvojoj majci uspostavljena dijagnoza bila si uvjerena da nikada nećeš dobiti rak?

I jedno i drugo je jednako istina. Tačkice koje se slažu jedna pored druge da uhvate taj trenutak, od toliko godina ranije, dva su niza što oblikujući savršen ovalni oblik raščlanjuju pravolinijsku logiku vremena. Dvije paralelne stvarnosti, od kojih jedna postaje zaista stvarna tek u trenutku kada stigne do svog cilja. Znala si da ćeš ga dobiti i bila si uvjerena da nikada nećeš. Sadašnjost povratno čini prošlost istinitom. Zatočena si u stvarnosti koja ne priznaje da je ikada mogla biti drugačija.

Bila si tužno dijete? Sada ti se tako čini. Ništa ti nije nedostajalo, ali nikada se nisi mogla osloboditi osjećaja da sve stoji pomalo nakrivo, da iz svega vreba nešto mračno i teško. Jednako si sve to vrijeme mislila kako znaš da ćeš biti sretna. Jer si predodređena za sreću. U svijetu u kojem sreća ne postoji.

Može li se odrediti tačka što kao nož zasijeca u meso vremena, određuje putanju koja te dovodi do ovog trenutka?

Mala si. Sjediš ispod stola u dedinoj radnoj sobi. Ne sjećaš se da li se kriješ. Ne znaš šta je bilo prije, niti poslije. Imaš crveno-zelenu kariranu haljinu i debele hulahopke. Osjećaš se prljavom. Lošom. Hulahopke su bijele. Na stopalima se vide izdajnički, sivi tragovi. Kosa ti je smeđa. Sad ne znaš da li je to istina, ali misliš da je masna i ulijepljena. Slika se preklapa sa slikom mačke koja izlazi iz mraka zapuštenog podruma. Ne bi je željela dodirnuti rukom. A ta djevojčica ispod stola (da li si to zaista ti?) žudi za dodirom. Dedina soba je u prizemlju. Kuhinja i dnevni boravak su na spratu. Svi su uvijek gore. Zašto si ti dole sama? Pogotovo jer se bojiš Cigana, koji će doći i ukrasti te. Izgleda kao Sandokan, i nije u boji. On je čudna crno-bijela prilika što se uvlači u vašu kuću, sakriva se iza zastora ispod stepenica, i čeka te. Iz dedine sobe možeš iskočiti ravno na stepenice. Cigan-Sandokan te ne može dohvatiti. Trčiš gore. Nena je gore, u kuhinji. Pretis lonac pišti. Lupaju šerpe. Miris hrane je težak. Ne želiš jesti supu. Ne želiš jesti ništa. Nena se kreće nevjerovatno brzo, žonglira s tavama i tanjirima. U plavoj haljini bez rukava vrti se u krug. Ne vidi te. Ali ti je lakše što je tu.

U tvom sjećanju od cijele te kuće jedino kuhinja stoji neokrnjena. Kao kula na vrhu začaranog dvorca. Cijeli jedan zid je u prozorima. Svjetlost blješti. Nikada ne zaboravljaš mrak i tišinu što bjesne dole, ispod. Na svjetlosti si još prljavija.

Nisi odmah otvorila oči. Ležala si. Čekala. Mislila da će tako sve nestati. Čule su se ptice i pomislila si da si sretna što je ljeto i prozorska stakla te ne odjeljuju od svijeta. Ustala si iz kreveta, otišla u kupatilo i tuširala se dugo. Isprva ruka zaobilazi to mjesto. Pomisliš možda ipak nije tu, možda je sve to greška. Zovnut ćeš prijateljice. Otići ćete na jutarnju kafu. Umjesto nje piti vino, ili viski, ili višnjevaču, sasvim svejedno. Nazdravljat ćete glasno. Smijati se tom zalutalom metku što ti je prozujao kraj glave, promašivši te sasvim.

Kvržica je i dalje tu. Neumoljivo prisutna. Gipkija nego sinoć. Rasplesana pod mokrom kožom.

Iz ormara vadiš ljubičastu haljinu, jednu od najljepših koje imaš, golih ramena, bez tregera. Preko tvojih lijepih, jedrih dojki pada sve do koljena. Kosu vežeš. Šminkaš se. Pomisliš da si lijepa. Pogledaš djecu kako spavaju, opijeni avgustovskom vrelinom, umireni blagom svježinom ranog jutra i odlaziš do svog ljekara opće prakse.

Kad počneš govoriti shvatit ćeš da govoriš previše brzo. Ili nedovoljno. Dan kao da je pregust da bi u sebe primio tvoje riječi. Spuštaš gornji dio haljine. Šutiš dok ti opipava grudi. Stišće usne, podiže obrve. Klima glavom sporo, spuštajući pogled. Osjetiš težinu u stomaku. S te početne stanice trebala si biti vraćena. Računala si na tu tačku kao mjesto s kojeg će se život uliti u prepoznatljiv tok. U telefonski poziv za kafu koja nije kafa. Slavlje zbog izbjegnutog metka. Trenutak kristalne svijesti o svemu što radiš pogrešno, i kako nećeš nikad više praviti iste greške. Voljet ćeš one vrijedne tvoje ljubavi. Jest zdravo. Raditi jogu. Osjećati dan.

Doktor je napisao uputnicu i poslao te u bolnicu.

Tamo su bila dva ljekara. Jedan, koji nije bio siguran šta misli o mnoštvu crno-bijelih tačkica što pod ultrazvučnim aparatom čine sliku unutrašnjosti tvojih dojki. I zatim drugi, kojeg je prvi zovnuo. Nanio ti je ponovo sloj hladnog gela na grudi i ultrazvučnom sondom kružio po njima. Složili su se da ti nije ništa. Drugi ti je rekao da doneseš svoj nalaz s redovne kontrole od prije šest mjeseci, koji je bio sasvim uredan, i zakažeš mamografiju za godinu dana.

Izlaziš na ulicu. Možda već i znaš i ruke ti se tresu. Plače ti se, ali ne želiš da ti se razmaže maskara. I dalje hoćeš da si lijepa. Govoriš sebi da šutiš, iako u ustima nema riječi. Govoriš sebi: *Ne sluti na crno! Ne gledaj u mrak! Okreni leđa ambisu!* Sjedaš u auto i voziš, iako ne znaš gdje si krenula.

Tada ga ugledaš na ulici. Tog radiologa kojem povjeravaš svoje sise već godinama, odlučna da redovnim pregledima preduhitriš bolest što je poharala tijelo tvoje majke. Sat ranije tražila si ga po bolničkim hodnicima, ali su ti rekli da nije tu. Sad si zaustavila auto, na sred ceste, u mnoštvu ubrzanih automobila, i potrčala za njim. Rekla si mu da znaš da si luda, da ti oprost, jer oni su rekli da ti nije ništa. A ti već znaš, ti osjetiš taj kamen pod svojom kožom, taj jecaj tkiva kojem je dosta boli što je šutke gutaš kao neukusan ručak u tuđoj kući. Nasmiješio se i rekao da ne brineš. Čekat će te u svojoj ordinaciji u tri poslijepodne. Sve ćete vidjeti. Sve će sasvim sigurno biti dobro. Znaš da ne može znati ništa od onoga što govori. Ali osjetiš mir jer te neće te poslati kući i reći ti da dođeš za godinu dana, ne misleći više o tebi.

Kada si ušla, petnaestog septembra, rekao je: *Jesi li to stvarno došla sama?* Četiri dana ranije uradio ti je magnetnu rezonancu i biopsiju. Nalaz je trebalo čekati petnaestak dana. Kada je upoznao tvoju kvržicu putem ultra-zvuka, onog istog dana kad si za njim trčala po ulici, bio je uvjeren da je to ništa. Da izgleda benigno. Prije šest mjeseci tu nije bilo ničega. *Ali ipak, zbog porodične anamneze, radit ćemo magnet i biopsiju. Nemoj brinuti. Izgleda dobro!* Sačekat ćete najbolji trenutak, period između sedmog i dvanaestog dana menstrualnog ciklusa i sve uraditi.

Tada, prije četiri dana, kada je uradio magnet nije rekao ništa. Nije htio da te pogleda u oči. Promrmljao je da je u gužvi. Da nema vremena. Da će ti se javiti čim dođe nalaz biopsije. Vidjela si ga ranije kako ulazi u prostoriju s magnetom i gleda tvoj snimak. Cijelih pet minuta. Kasnije, dok je radio biopsiju i zabijao iglu kojom je izvlačio komadiće kvržice iz tvog tijela (o, kako brutalno tup i konačan zvuk), pričali ste o vašim kćerkama koje imaju isto godina, o jogi i ljetu koje prolazi. O svemu drugom ste šutjeli dok si disala duboko, ležeći na uskom krevetu prekrivena zelenim čaršafom. Četiri naredna dana nisi mislila ni o čemu. Nisi žurila sa strahom.

U ponedjeljak ujutro u deset sati nazvala te je medicinska sestra i zamolila da u jedanaest dođeš u njegov kabinet. Minute su sporo ocijeđeni višak vječnosti. Polako se oblačiš. Dugo se i pažljivo šminkaš. Namještaš frizuru. Stavljaš prsten i naušnice. Sjedaš u auto i voziš se u bolnicu.

- Jesam, stvarno sam došla sama – čak si se i nasmiješila.
- Imamo lošu ali i dobru vijest – rekao je, konačno te gledajući u oči.
- Hajmo početi s lošom – to si rekla.

Nije to bila hrabrost.

- Karcinom jeste.
- OK – rekla si – OK.

Nešto u tebi je htjelo i da zaječi, zaplače. Ali sve to zajedno; soba u prizemlju gradske bolnice, veliki stol iza njegovih leđa s ogromnim monitorom kompjutera što prikazuje

dvadesetak slika unutrašnjosti tvojih dojki, velika crna stolica na kojoj se on blago pomjera malo ulijevo, pa malo udesno, ti na niskom kauču preko puta dok držiš ruke jednu u drugoj na koljenima, oštro plavo nebo što se uvlači kroz procjepe na žaluzinama i cvilež nečijih gumenih đonova po linoleumu u hodniku, sve to se činilo nedovoljno istinitim, kao greška u stvarnosti koja će svaki čas biti ispravljena. I sve će biti vraćeno na svoje mjesto.

- Ali, na vrijeme je – to je bila dobra vijest.
- Dobro – kažeš – dobro.

Na trenutak soba ti se stegne oko vrata. Pomisliš da ćeš zaplakati. Već naredni trenutak je jasno koliko je ta gesta besmislena i nepotrebna. Suvišna. Naginješ se naprijed. Pažljivo slušaš šta govori. Kako treba dogovoriti operaciju. Vidjeti s hirurgom da li treba odstraniti cijelu dojku ili samo kvadrant u kojem je tumor. I jedan broj limfnih žlijezda. Hirurg će odlučiti koliko. Ne govori ti šta ako i u njima ima tumora. Govori ti o dobrim prognozama ovako rano otkrivenog karcinoma.

- Ovo je sigurno rano, sigurno na vrijeme.

Riječi su sidro koje omogućava da se ne raspline stvarnost.

Kada si imala jedanaest godina preselili ste iz kuće u mali stan. Na četvrtom spratu četverospratne zgrade. U ulazu nije bilo prozora. Dugo, čini ti se cijele tri godine koliko živite tu, zbog kvara na električnim instalacijama u ulazu nema svjetla. Uvijek je mrak. I po danu. Samo je po noći čvršći, teži. Kao smola. Kao krv. Staneš pred zgradu, ispod vaših prozora i dozivaš. Otvore ti vrata stana i trčiš što brže možeš. Tijelom lomiš mrak. Prema tom otvoru na vrhu iz kojeg blješti zlatna svjetlost. Srce ti bubnja u ušima. Nikada nisi dovoljno brza.

Nekada nema nikoga kući. Po nekoliko puta kreneš pa se vratiš. Udahneš duboko i potrčiš. Jednom rukom se držiš za ogradu, druga leti po zidu. Ruke se tresu. Ograda se tresu. Zapinješ, padaš, cjevanice su ti uvijek modre. Ti razapeti nizovi betonskih stepenica crijeva su neke ogromne životinje. Ispod zjapi podrum, kao Had. Progutana si i trčiš prema gore, prema ustima, da te ispljune, da se spasiš.

Pet je sati poslijepodne. Nebo je sivo i spušta se prema dole zagušujući svjetlost. To malo svjetlosti dopire do prvog sprata. Dokle se imalo vidi hodaš polako i oprezno. Uvjeravaš sebe da je sve dobro. Da nema razloga za strah. Razaznaješ svoje ruke, desna na ogradi, lijeva na zidu. Noge ne vidiš. Njih je progutao mrak. Tvoj mali komšija Saša vidio te je kako ulaziš. Sjeo je na pod, u mrak na drugom spratu. Kada si zakoračila prema njemu uhvatio te za zglob desne noge. Tvoj vrisak se prolama kroz crnilo. Na svakom spratu se otvaraju po četvera vrata. Režu mrak unakrsnim snopovima žutog svjetla. Hatidža, Ciganka s prvog sprata trči i donosi ti čašu vode i šećera. Ne prestaješ vrištati. Ruke ti drhte. Čaša udara u tvoje zube. Hatidža ti miluje kosu. Oslanja tvoju glavu na svoje grudi. Miriše na supu koja sad već kipi po njenom šporetu. Tuđi glasovi se prepliću oko tebe. Iz mraka se čuje Sašin tihi plač.

Ovo je priča o tijelu. Njegovoj borbi da se osjeti cjelovitim dok ga stvarnost rastavlja na fragmente. Rez ide od desne bradavice prema leđima, pet centimetara udesno pravi laganu krivinu i nastavlja do pazuha. Još je svjež i crven. *Nisi odstranio tako puno, govoriš hirurgu.* Ponosno klima glavom. Uradio je dobar posao. Zategnuo dojku odozgo pa se ne vidi koliko fali. Smiješite se zadovoljno.

To je tek kasnije. Dok ležiš u bolničkom krevetu, nakon operacije, grudi su ti zamotane velikim zavojima. Ruka krene da opipa, odgonetne veličinu dojke, ali odustaneš. Još je rano, još ne želiš da znaš. I još ti se čini da to nisi zaista ti. Da to nije zaista tvoje tijelo. Da iz njega ne izlazi cijev koja je na drugom kraju pričvršćena za plastičnu bocu, ispunjenu smeđom krvlju. A vani je septembar i svega dva dana ranije, kada si došla u bolnicu bilo je ljeto. Sada je kiša u tvom prozoru i vjetar divlje raznosi paru što huklja iz bolničke praonice sa sprata ispod.

Nekoliko dana kasnije si kući. Navečer, kada svi zaspu, skidaš zavoje i staješ pred ogledalo. Desna dojka je manja. Primjetno. Prije je bila lijeva. Neprimjetno. Na sredini reza je rupa. Iz nje viri komad gume, preko koje izlazi limfa što se nakuplja dok meso unutra ne zacijeli.

Da li bi ta slika bila lakša ili teža da boli?

Tvoj odraz u ogledalu ima velike, širom raširene oči. Kaže ti da je najgore prošlo. Uvjerava te da je ovaj početak ustvari kraj. Jer vrijeme nije stvarno. Vrijeme je čekanje. Čekanje nalaza koji će odrediti putanju budućnosti. Limfne žlijezde su kockice bačene u rulet. Kotrljaju se u zraku. Lete i nemoguće je predvidjeti trenutak u kojem će se zaustaviti. Ništa nije stvarno osim njihovog leta i čekanja.

Lijeva dojka je još ista. Prepoznatljiva. Kada se blago okreneš udesno i desna izgleda nepromijenjeno. Ne osjećaš potrebu za plačem. Ne osjećaš ništa. Samo gledaš. *Ništa od toga nije važno – kažeš. Ovo sam i dalje ja. I dalje mogu biti lijepa. I dalje jesam lijepa. Ovaj rez, ova lijena gusjenica, nije jača od mene.* Tijelo joj se odbija pokoriti. Predati se i sakriti pred tuđim pogledom.

Ništa mi ne možeš! – kažeš mu. *Ne pristajem da živiš u mom tijelu.* Uzdižeš se iznad stvarnosti. Prostireš je na velikom krojačkom stolu. Kredom iscrtavaš nove obrise. Rezat ćeš te komadiće polako. Prišivati ih jedan za drugi, sve dok ne sašiješ sliku u kojoj si potpuno zdrava. To si odlučila.

Sad sam zdrava, sasvim zdrava – uporno ponavljaš. Otklonili su ga. Izvadili iz tebe. Te podivljale ćelije što zgrumenile su se pod kožom. Tu grešku u sistemu tijela. Taj kvar tvoga mehanizma. *Sada sam zdrava, sasvim zdrava!*

Desna ruka boli kada je pomjeraš. Moraš raditi vježbe. Staneš uza zid i prstima povlačiš kao da se penješ prema gore. Desna stane na pola puta. Ne bi trebalo, ali guraš na silu. Iako ti se čini da ćeš je slomiti. Bol stvara mučninu. Zatvoriš oči. Uvjeravaš sebe kako ta ruka može sve, kako se pravila fizike na nju ne odnose. Zategnutost malo popusti, ali i dalje ju je nemoguće ispraviti.

Svakih par dana ideš u bolnicu. Mirno sjediš na bolničkom krevetu dok ti hirurg odmotava zavoje s grudi. Izvuče komadić gume iz rupe na rezu (taj zvuk čuješ iznutra, ta škripa je u tebi). Uzme veliku iglu i zabije je u tu rupu, u razjapljena usta te gusjenice. Izvlači nakupljenu limfu. Pod desnim pazuhom više nemaš limfne žlijezde. Zato se ruka teško pomiče. Zato se limfa nakuplja nepokretna, na tom mjestu gdje je započeo tvoj krah. Odsječe komadić gumene rukavice i ugura ga u tu istu rupu. Zvuk je skoro isti, opet je u tebi, ali osjetiš jasno da ovaj put ne izlazi van. Utiskuje se unutra i odzvanja ti u prsima. Ništa od toga ti ne smeta. Svejedno ti je. Ionako samo čekaš. Oktobar odlučno odmiče. Iza prozora svijet žuti zamagljen kapima kiše. Kazaljke tog sata u tebi što pokušava izmjeriti vrijeme znaju brojati samo dane čekanja.

Imaš trinaest godina. Djevojčica si i znaš da moraš biti pristojna. Paziti kako sjediš. Paziti kako govoriš. Biti lijepa. Postoje igre koje ti više nisu primjerene. Prostori kojima ne pripadaš. U tvom dvorištu svi dječaci su puno mlađi od tebe. Osim Imada. I on je mlađi, ali samo godinu dana. Prije dvije godine ste bili prijatelji. Sada više ne možete biti prijatelji jer on je dječak a ti si djevojčica. Možda se i ne radi o tome. Možda ti ne znaš biti Imadu prijatelj. Imad ima tužne oči, prljave farmerke, brata na putu za popravni dom, majku koja je negdje usput, na putanji do tog naselja u kojem su se smjestili u malom stanu na prvom spratu, izgubila vlastito ime pa je zovu Bosanka. Bosanka samo kad pada kiša ne sjedi na zidiću pred zgradom. Sve drugo vrijeme je tu. Raširenih nogu. Ispod suknje viri bijela podsuknja i debele uzdrhtale butine. Laktovima je oslonjena na koljena. Ogromne grudi prekrivaju njeno presavijeno tijelo.

Imad je dobar. Ima visoko dignuta ramena, ispunjena strahom. Ramena koja štite tijelo. Tijelo koje se uvijek lagano ljulja, s desna ulijevo, kao da od nečeg želi pobjeći. Ima dva mlađa brata i sestru. I brze tamne oči. Oči kojima uvijek želi nešto prikriti. Stid za koji mu niko nije rekao da ne treba biti njegov. Zbog te majke. Zbog tog stana u kojem ga gotovo nikad ne čeka skuhan ručak. Zbog svega što nema. Haris, njegov brat je drugačiji. Tijelo mu je brzo i uspravno. Ne pristaje na mjesto na koje je stavljen. Ljutnja mu je ljetni požar koji guta sve pred sobom. Obasjava sve stranputice što se prostiru pred njim, svjesnim svih izbora koji mu nikada neće biti ponuđeni.

Možda je Haris udario tvog brata. Ne sjećaš se najbolje. Možda je tako bilo. Tvog pet godina mlađeg brata zbog kojeg zaboravljaš da si djevojčica i da moraš biti fina. Rekla si, uzviknula punim glasom, punim plućima, da ga pusti. Ne sjećaš se sasvim dobro ali sigurna si da si nešto i opsovala. Haris te gledao očima koje kažu da nikada neće ništa pustiti. Zaprijetila si mu, još ljuće, još vatrenije. Imad je počeo braniti svog mlađeg brata. Zaprijetila si i Imadu. Opijena osjećajem slobode, bijegom od pravila, magičnim prostorom u kojem možeš biti šta god poželiš. Jaka i divlja. Ne sjećaš se čija je ruka poletjela prva. Znaš da si udarala sa svim što imaš u sebi, s onom silinom koju ćeš poslije godinama gušiti da bi bila sve ono što ti ponavljaju da moraš biti. Ne znaš koliko je to trajalo. Te šake koje lete. To tijelo iznad bola koje prihvata sve udarce i od njih jača. U

jednom trenutku postaješ svjesna da je sve stalo. Sve osim tebe. Šake su ti pune Imadove plave kose. Lice mu je obliveno krvlju. Sa zidića, Bosanka te gleda svojim praznim pogledom. On spušta glavu i odlazi. Tvoji roditelji s četvrtog sprata preneraženo ti izvikuju ime. Dozivaju te nazad u dobru djevojčicu od koje si pokušala pobjeći.

Nije se ranije dešavalo da nisu dovoljne riječi. Bivalo je lijenosti, depresije, očaja, potrebe da se nikome ne kaže ništa. Ali riječi su uvijek bile konac kojim se emocija prišiva za stvarnost. Sada ih nema. Sadašnjost je nepretočiva u realno iskustvo. Budućnost je smola, rasteže se od ove tačke, zauvijek određena njome. Kvržicom. Operacijom. Komadom sise odstranjenim s tijela. Oštrim skalpelom ga režu na odjelu patologije, i komadić po komadić stavljaju na staklo. Čija te to ruka tako bestidno, tako bezobzirno dodiruje? Možda upravo u tom trenutku ti komadi mesa prestaju biti ti. Samo su bezlični mikroskopski uzorak. Tek danima kasnije, u dijagnozi, kao zakasnio šamar za propust kojeg se i ne sjećaš, spojiti će se s tobom. Kvržica dobiva svoje puno ime, identitet kojim će te možda i nadživjeti. Mama ti je rekla da poslije, sve dok si živa (da li oni zaista tako budno motre nad tobom?), čuvaju taj grumen tebe, tu kvržicu. U slučaju metastaze joj se vraćaju. Iz nje crpe potrebne zaključke, smjer terapije. Ona je identifikacijski broj tvoje bolesti.

Ne možeš da prestaneš misliti na taj komad mesa koji ti je ukraden. Taj dio koji živi udaljen od tebe i proriče ti sudbinu. Jučer ujutro, kada si išla na previjanje i izvlačenje limfe, prošla si kroz bolnički krug do male prizemne zgrade u koju je smješten odjel za patologiju. Stajala si pred vratima, na korak od njih, pod sitnom kišom bez kišobrana, i smijala se natpisu: *Zabranjen ulazak*. Najvažniji dio tebe je već unutra. Smijala si se sve dok nisi počela da plačeš. Okrenula si se, otišla kući i nastavila čekati. Ukupno četiri cijele sedmice. Dvadeset i osam punih dana i noći praznog hoda. Vremena koje ništa nije u stanju ispuniti.

Svi samo čekate. I ti. I majka. I djeca. Oni znaju. Sve im govoriš. Želiš da su spremni, iako ih svaki dan uvjeravaš da ćeš preživjeti. Rekla si im da ti smrt nije prihvatljiva. Vjeruju ti.

Noć je. Ležiš u krevetu i misliš na Fridu Kahlo. Zavidiš joj. Njoj nisu bile potrebne riječi. Ona je govorila tijelom. Zamišljaš kako na zid, dužinom cijelog stana, lijepiš ogromno platno i nanosiš boje. Imaš četku toliko veliku da je moraš držati s obje ruke. Umačeš je u kantu crvene boje i sporo vučeš debele linije. Plešeš. Niz ruke se slijeva boja. To nije krv. Krv je duboko unutra, u preplašenim venama. Platno prekriva neujednačeni sloj crvene. Željela bi na slici razdvojiti svoje tijelo, osvijestiti njegovu fragmentiranost, bol onoga što

više nije tu. Kao Frida. Ne mičeš se. Ležiš na krevetu, ruke su ti opuštene. Poželiš plakati. Zaridaš jako dva puta, pa prekriješ usta dlanom. Da ne čuju djeca. *Da ne čuju djeca!* Tijelo se preslikava na zid. Na prsima, s desne strane je rupa. Ožiljak je zmija. Vijuga od pazuha do bradavice. Odiže glavu. Smiju se zmijske oči. Otvoriš svoje. Nad tobom se otvara plafon i propušta nebo unutra. Znaš da ćeš preživjeti.